

MELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadványtalan évről:	
Éves ár...	10 kor.
Hegyedéves...	4 .
Helyben másban kezdve:	
Éves ár...	20 kor.
Hegyedéves...	8 .
Világos postán szállítva:	
Éves ár...	24 kor.
Hegyedéves...	6 .

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Régieltetők mindegyiknek a határ és
Bácska utáni napok kivételével

Árjegyzék és kiadványai:
Nagyvárad, Apáca-utca 8.

A szerkesztőség kizárólag visszadási
vagy megfizetési nem vállalunk.

Előfizetők és hirdetősek a
kiadványtalan évről

Egyenlő árú 8 fillér.

† Schiefner Ede

1821—1904.

Szent László káptalanát mélyes gyász érte. Egyik kiváló tagja: *Schiefner Ede*, pápai praelátus, gyémántmises áldozó pap, a váradi káptalan éneklő kanonokja, adonyi cz. prépost, a Ferencz József-rend lovagja, tegnap este fél 10 órakor hosszas belegség után, életének 84-ik, áldozópapságának 61-ik évében meghalt.

Az elhunyt főpapban érdemekben, jótékonyágban kimagasló tagját veszítette el az egyházmegye és a káptalan.

Felvidéki családból származott, több előkelő magyar családdal, köztük a Tüköryekkel rokonságban állott. Egerből — hol theologiai tanulmányait kezdte — került Váradra. *Lajcsák* püspök vette fel kispapnak s *Báró Bémer* szentelte pappá 1844. jun. 1-én.

Nyolcz esztendeig káplánkodott, több évig *gyulai* káplán volt, hol a *Wenckheimok*, *Wodianerek* megkedvelték s befolyásukkal, mint fiatal pap kapta meg 1852-ben az egyházmegye legnagyobb s egyik legjobb plebániáját *Endrődöt*, melynek 37 éven át buzgó lelkipásztora volt.

Nagy hitközségének minden tagját ismerte. Kiváló gondot fordított az iskolára, melynek révén *Endrőd* magyaroso-

dása teljes befejezést nyert, ma a legeslegöregebb emberek közül sem tud egy sem tótul. Saját költségén még plébános korában külön iskolát állított *Endrődön*, fentartására alapítványt tett, — méltán viseli ez az iskola ma is alapítójának nevét.

Időközben több kitüntetés érte. 1869-ben adonyi cz. prépost, 1879-ben kerületi esperes, 1885-ben a *Ferencz József-rend* lovagja lett, — 1889-ben váradi kanonokká nevezte ki a király.

Mint váradi kanonok sem feledkezett meg régi plebániájáról és *Békés* megyéről. Tetemes költséggel kisdudóvót állított, melyet néhány évig apácák gondoztak.

Ahány templom, plebánia és iskola épült 15 év óta — mióta kanonok lett — *Békésmegyében*, ahhoz mindegyikhez tetemes költséggel járult. *Kondoros* és *Szeghalom* plebániája, temploma, iskolája, az *endrödi* tanyai templom jórésben nevelés fűződik és *Békésnek* csaknem minden plebániája köszönhet neki valamit.

Más téren is szerzett érdemeket.

Tíz esztendővel ezelőtt alakult *Nagyváradon* a *Szt. László* nyomda, melynek kiadásában megindult a *Tiszántul*. A *Szt. László* nyomdának kezdet óta *Schiefner Ede* volt az elnöke, mely tisztét mindvégig megtartotta.

Kegyeletes szívvel rónjuk le ravatalánál a hála és elismerés adóját.

Nemes eszmékért dobogott szíve. Isten dicsősége, a lelkek üdve s az ifjuság

nevelése volt ideálja, melyért örömmel fáradozott s készségesen hozott áldozatot.

Isten, ki minden jó cselekedetért megfizet, adja meg elköltözött lelkének az igazi jutalmat.

A Vatikán és a Kvirinál'

Rómából írják: Az egyház és az olasz állam között a kibékülés után van és Olaszország története a legjelentékenyebb fordulóponthoz érkezett. A köztársasági és szocialista elemek olyan hatalmasak lettek Olaszországban, hogy az olasz kormány és az olasz királynak okvetlenül segítő társakra van szüksége és pedig olyan szervezett hatalomra, amilyen a katolikus egyház. Ezért kap most az olasz kormány a kibékülés eszméjén. Ha lesznek is ellenfelek, olyan nagyok semmiesetre, mint amilyenek most vannak az államhatalom és a forradalmi elemek közt.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 7.

Elnök: Perczel Dezső megnyitván az ülést, javasolja, hogy a tegnap távolmaradt képviselők igazolására 8 napi időhaladék adassék. (Helyeslés.)

Tisza István gróf miniszterelnök, beértesíti az állami számszék jelentését az 1903. évi zárszámadásokról, melyeknek a zárszámadási bizottsághoz leendő utasítását kéri.

Következik az

„TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

Vallási viszonyok a régi Váradon.

Irta: Dr. Tóth-Szabó Pál.

(Vége.)

Possevino Váradról *Krakkóba* sietett *Báthori István* lengyel királyhoz. A fontos diplomáciai tárgyalások közepette nem feledkeztek meg Váradról sem. *Báthori István* 300 tallér évdíjat ajánlott meg a magyar hitzónok ellátására és meghagyta *Possevino*nak, ki éppen hazánkba a pozsonyi országgyűlésre volt menendő, hogy alkalmas papot keressen s hogy több sikerrel működhessek, a kalocsai érsekhez s az egri püspökhöz intézett ajánlólevelekkel is ellátta.

Ez az intézkedés csak ideiglenesen volt hivatala a váradi katolikusok vallási szükségleteinek kielégítésére. Határozott szándéka volt azonban *Báthori Istvánnak*, hogy Váradon jezsuita-rendházat alapít. Örömmel hallotta

mindezt *Possevino* és sietett a pápának s a bibornok-államtitkárnak tudomására hozni.

Possevino arról sem feledkezett meg, hogy ígéretéhez képest kieszközölje, hogy a pünkösdi ünnepekre *Kolozsvárról* egy magyar hitzónok küldessék ki Váradra. Ez *Szántó (Arator) István* jezsuita-atyja volt, ki nemcsak prédikációival ragadta el hallgatóit hanem *Possevino* megkezdett igyekezeteit folytatván, azzal az eredménnyel dicsekedhetett, hogy négy váradi ifjunak a kolozsvári jezsuita-iskolába való küldetése határozatott el; a miről *Possevino*, mikor értesült, jelentést küldött Rómába.

Alig szenved kétséget, hogy ezen négy ifju egyike *Pázmány Péter* volt, kiről más forrásokból tudjuk, hogy éppen ekkor, 13 éves korában lépett nyíltan a katolikus egyházba és ment át *Kolozsvárra*.

Ugyanezen időben, a mikor e fontos tudósítás *Kolozsvárról* *Krakkóba* elküldetett, *Possevino* újabb nagy eredményt mutathatott fel Várad katolikusainak javára.

Augusztus 7-én ugyanis a *Krakkó* közel-

ben nyaraló lengyel országai pápai követnek (nuncius-nak) a következőket írja: Megigérték ő felsége (t. i. *Báthori István*), hogy Váradra rendünk két tagját küldi, a kik ott, a török terület szomszédságában az áldásos nagy munkához fogjanak. Kocsit ad magyar könyvek szállítására, utiköltséggel látja el őket és rendelkezni fog a katolikusok templomának restaurációja iránt. A két atya, főtisztelendőségét áldását elnyerve, holnapután utra kel.

A két jezsuita, kit *Possevino* Váradra küldött, *Törösi György* és *Valóra György* atyák voltak.

1583. szeptember 11-én már ezt írja *Possevino* a bibornok-államtitkárnak: Váradra, az Ur ezen nagy jelentőségű szövegébe két rendtársunkat küldöttem.

Mikor érkezett a két jezsuita Váradra, nem tudjuk; *Valóra Márton Somlyóra* ment *Báthori Istvánhoz*, *Törösi György* Váradon maradt. Működése azonban igen rövid volt, három prédikációra szorítkozott, melyeket 1583-ban karácsonykor, 1584-ben újév napján és vízkereszt-

Ujdonságok! Uri és fü panama-, filz- és szalma-kalapokban. Női, férfi és gyermek nyári cipőkben. Fehér és színes puha, valamint sport- és turista-ingekben. Övek, félmellények, rövid alsónadrágok, fürdő-köpenyek, sapkák, flottir-törülközők, nyakkendők, keztyűk, harisnyák; s mindennü fürdő- és nyári divatcikkekben meglepő szép választék, feltűnő olcsó árban. Ruhának való cretonok, zephirek, battisztok kiadására, minden elfogadható árban

FÁBRY TESTVÉREK-nél Olaszi, Fő-utca. Telefon: 76.

1904. évi költségvetés

folytatás tárgyalása.

Molnár Jenő: Polemizál Horánszky Lajosnak a kisbirtokosok tehermentesítésére vonatkozó beszédével és nem helyesli, hogy Horánszky javaslata csupán a magas kamatozású kölcsönök konvertálására irányul, a mi legfeljebb enyhíti, de nem szünteti meg a bajt. Adóleszállítás segítene a túlterhelt adófizetők helyzetén, de ez úgy látszik ki van zárva, mert a német 450 milliót visz el a hadseregnek, az osztrák udvartartásnak két millió kell, miniszterelnökünk pedig nem meri megtagadni, sőt alázatosan kilátásba helyezi, hogy megszavaztatja. Nem törődik azzal, hogy miből fizeti azt a szegény nép, melynek betevő falatot is alig nyújt az ideig a termőföld. Hibáztatja a kormány gazdasági politikáját, melyvel keresztül akar gázolni az 1899. évi XXX. t. cz.-ben biztosított jogainkon. A jelenlegi kormány a politikája abból áll, hogy minduntalan merényletet kövessen el közszabadságunk, alkotmányos jogaink, biztosításaink ellen. Így lelkiismeretlen támadásnak nevezi ezen jogaink ellen a miniszterelnök, mint belügyminiszternek a gyülekezési jog és a sajtószabadság korlátozására kiadott rendeletét. Elismerte a német nyelv törvényességét, nyelvében akarja megölni a nemzetet. Idejűt egy csomó igérettel, nem csinált belőle semmit, de hivatkozik 12 órai napi munkásságra. Lehet, hogy dolgozik is a miniszterelnök, de nincs eredménye, fiókjában heverteti a törvényjavaslatokat, melyek között valószínűleg van egy néhány, melyben megint újabb támadás készül közjogunk ellen. A vasúti sztrájk megszűnését is a maga érdemének vindikálja a miniszterelnök.

Tagadja, hogy ebben a legkisebb érdeme is lett volna, mert a vasutasok saját belátásukból állottak munkába, foglalták el ismét állásaikat, belátván azt, hogy ettől a lelketlen kormánytól semmit sem kapnak helyzetük javítására, nem akarták, hogy a kormány ridegsége miatt az állam olyan sok kárt szenvedjen, és hogy ipari kereskedelmi forgalmunk még hosszabb időre ki legyen téve a fennakadásnak.

Az ilyen kormány, mely rövid kormányzásával ennyi törvénytelenesre, ennyi hazafiatlanságra vetemedett, nem érdemli meg a

bizalmat, nem szavazza meg a költségvetést, hanem csatlakozik a Szederkényi Nándor által benyújtott határozati javaslatához. (Helyeslés az ellenzéken.)

Fapp Zoltán nem foglalkozik a költségvetéssel, hanem a kormány cselekedeteiről szól. Állami szuverenitásunk minden oldalról veszélyeztetve van.

Kisebbségi vagy nagyobb kérdésekben egyaránt háttérbe szorítja a miniszterelnök állami érdekeinket. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

A honvédelmi miniszter körlevelet bocsátott ki a honvédség részére, melyben elrendeli a néphimnusz játszását. Ez a gotterhalte. Tiltakozik az ellen, hogy a magyar honvédséggel elhitessék, hogy nem Kőlcsey himnusza a magyar himnusz.

Nyilvános helyeken eddig magyarul írták ki a katonazenekeket a programot, a galaczi eset óta már németül. A kormány ki akarta játszani az 1899. XXX. t. cz.-ben biztosított jogainkat.

Törvénytörést hirdet, törvénytörést akar elkövetni. Foglalkozik a miniszterelnöknek Gábányi közbeszólására tett ama megjegyzésével, hogy »lesz választás, ha lenne kell«. Erről ő azt mondja, hogy hát: lesz választás, de tudja meg a miniszterelnök, hogy csalódik, ha azt hiszi, hogy a jelenlegi programjával képes lesz majd többséget szerezni, mert közjogi harcokra rá lehet fogni, hogy időszertelemmel és ezzel lehet port hinteni esetleg a nemzet szemébe, de gazdasági életünk elleni merénnyel, a közös vámtérülettel nem, mert az egész nemzetnek legközelebbi óhaja gazdasági önállóságunk, az önálló vámtérület ellen nem fog találni magyar választót.

Rátér a horvát kérdésekre. Nem akarja Khuent a megvesztegetési esettel vádolni, mert éppen az ő részéről nem jöhet vissza ide ez a kérdés. Hanem hivatkozik arra, hogy a magyar országgyűlés előtt a magyar kormány megvádolta Khuent azzal, hogy az ő kormányzása alatt Horvátországban nemzetellenes politika kapott lábra.

Csak az a kérdés, hogy mégis miként tudtak ők ketten Bánffyval megférni. Ez a példa bizonyítja azt, hogy ha valaki valahol a magyar nemzet ellen üzött politikát, már meg-

érett arra, hogy magyar miniszterelnök legyen. (Ugy van! a baloldalon.)

Szól Apponyiról, akinek nagy része volt abban, hogy Tisza kormányra kerülhetett. Ha ő kilép azonnal a szabadelvűpártból, mennyire másként történik minden. Akadálya volt az ellenzéknek a katonai kérdésekben. Ha Apponyi volna a japán mikádó, ma nem volna orosz-japán háború, Apponyi visszariadt volna az áldozatoktól, amelyek nélkül azonban eredmény el nem érhető.

Bánffyól sem vár jót, aki megszökött Kossuth temetéséről és ezek után hatvan éves korában a Kossuth-párt elveiből is kikerekített programmal áll elő, nem kelt bizalmat Bánffy, mint Apponyi is csak egy ellenzéki koalícióban érvényesülhetnek. A kormány iránt nem viseltek bizalommal, nem fogadják el a költségvetést. (Helyeslés a baloldalon.)

Szabó Ferenc: A múlt kormányoknak sok bűnei vannak, így a múlt kormányok bűneinek kifolyása a kisbirtokosok mai aggasztó helyzete, akiket helytelen gazdasági politika kergetett romlásba. A kisipar pang, az iparos kénytelen felhagyni vele a napszámba megy, ennek nagy részben a rossz törvények az okozói. A szegény nép el van nyomva uszorával, ennek a következménye a kivándorlás. Első feladata lenne a kormánynak az, hogy ezeken a bajokon segítsen. A jelen költségvetés azonban egy csöppet sem mutatja a jóindulatot a segítségre. A civilizáltat csak magyar udvartartásnak szavazza meg, így a hadügyi költségeket is csak magyar hadseregnek. A miniszterelnök a galaczi esetre adott válaszával nagyon elárulta magát, ennél fogva nem viseltek iránta bizalommal, nem fogadják el a költségvetést. (Helyeslés a nemzetipárton.)

Veszelszky Ferenc tőnmenziségi képviselő kijelenti, hogy nem fogadja el a költségvetést, mert a kormány iránt nem viseltek bizalommal. Hibáztatja, hogy az eddigi kormányok mindig egy külső hatalom befolyása alatt állottak, sohasem voltak függetlenek.

A szabadelvű párt jogtalanul viseli a »szabadelvű« nevet, mert alapjában sohasem volt szabadelvű, mindig olyan kormányok szolgálatában állott, mely maga sem lehetett szabadelvű. A nép el van nyomva adóval, a kisipar szinte olyannyira meg van terhelve, hogy egészen el van nyomva fejlődésében.

kor tartott. Kevessebbel utóbb szélhűdés munkaképtelenné tette.

Ekkor a váradi katolikusok értesülvén, hogy a jezsuita provinciális Lengyelországból Erdélybe utazott, február elején követeket küldöttek hozzá, hogy más papot kérjenek s egyenesen megjelölték Szántó atyát, kit lelkipásztornak megnyerai óhajtottak.

Campanus atya hajlott a meghntó szavakkal előadott esedezésre. Február 7-én Possevinohoz írt levelében említi, hogy szándéka volt rövid idő múlva Váradra menni és Szántót magával vinni oda. De két héttel utóbb már azt írja, hogy a követ törelmetlen sürgetéseinek nem tudott ellenállni s vele előre küldte Szántót.

A váradiak várakozását Szántó atya mind a szószéken, mind az irodalmi hitviták terén fényesen igazolta.

Szántót rövid időn belül több jezsuita követte s a lengyel király párfogása mellett megalakult a váradi jezsuita rendház. Temploma szent Egyed egyháza volt, mely manapság a gör. kath. szemináriumé.

1584-től jelezzük a jezsuiták tényleges megtelepedését Váradon. Nemcsak lelkesked-

tek, de iskolát nyitottak, hitvitákba ereszkedtek, még sajtó útján is.

Mindebből nagy dolgok következtek. A protestánsok a jezsuiták térfoglalása ellen tiltakoztak; mikor ennek nem volt hatása, követeket küldöttek Gyula-Fejérvárra Báthori Zsigmondhoz, három előkelő s jómódu férfit, mint Darabos Gáspárt, Szabó Györgyöt, Várad főbíráját és Deák Györgyöt. Darabos Biharvármegyét, Szabó a nemességet, Deák a városi tanácsot és a népet képviselte. Megjelenve Báthori Zsigmond előtt, kérve kérték, ne engedje, hogy a pápai papok, az országnak annyi végzése ellenére, melyeket maga Zsigmond is esküjével és sajátkezű aláírásával erősített meg, a városban fészket verjenek.

Bölcsőbb dolog volna — mondották — minden bajnak az okát elmozdítani, mint megengedni, hogy a jezsuitáknak a városba való betelepítésével az egyenlenségnek táp adassék. Országos végzés rendel, hogy a római hitvallás papjai ne csak egyházat ne emelhesenek, de semmi szent cselekményt, semmi szertartást a városban ne végezhessenek. Nincs tehát joguk egy magánlakást teleksterzés címén egyházzá átalakítani s ott kollegiumot

emelni, hol sohasem tartottak istentiszteletet. Utasítsa őket a fejedelem a városon kívüli számukra kijelölt helyre, hol már évek óta laktak.

Ez nyugalmára fog szolgálni a városnak, hasznára lesz a Jezuítáknak.

Báthori Zsigmond már előbb értesült a dologról a jezsuiták révén. Meghallgatta a küldötteket s azután fejedelmi székházának udvarán mindháromat megbotoztatta. Mikor pedig elbocsátotta őket, küldöik számára egy levelet is adott át nekik.

»Oszintén szeretett hűveinknek üdvöt és jóakarunkat — így hangzik Zsigmond levele. A hit igazgatásának, ami nem a ti dolgotok, hagyjatok békét. Szablya, kopja, katonához illendő fegyver a ti dolgotok.

Te pedig Király György uram felnyisd a szemedet, meglásd, mit cselekszel; ki élén állsz a szolgáló rendnek, lékén tartsd őket, ezután háboruságra semmi okot ne adjatok, se protestációkkal ne fenyegetsetek senkit, se egybegyűlésekkel; közönséges, tudatlan, balgatag felfuvalkodástokból hitet ne igazassatok, mert aki kezdője leszen, akár kapitány, akár lovász,

Telefon: 560.

U J K E N Y É R S Ű T Ö D E

Telefon: 560.

Értesítés. Ezennel értesítjük a n. é. közönséget, hogy **Nagy-Körös-utczán, a Szabó-féle vendéglő mellett első monori házikenyer és valódi monori rozskenyér sütődét nyitottunk.**

Szíves párfogást kér tisztelettel: **Első monori házikenyer sütőde.**

Fiók-üzlet: SZÉCHENYI-TÉR, 29.

Raktárak: Huszár A. és Társa, Kolozsvári-utca. — Ullmann Sándor, Kolozsvári-utca. — Mózes Farkas, Gilyányi-utca. — Roth Dániel, Nagypiac-tér. — Weisz Náthán, Kert-utca. Glück Gyula, Aradi-ut. — Nádor Bernátne, Kossuth Lajos-utca

A valódi monori kenyér mindazon üzletekben kapható, hol ezimtblánk ki lesz téve.

Csak monori kenyeret kérjen!

Szünet után

Tisza István gróf miniszterelnök válaszol Bánffy Dezsőnek, a képviselőház legifjabb tagjának erősen személyes élel. Csodálkozik rajta, hogy Bánffy Dezső még csak most fedezte fel, hogy külön horvát királyság nincs. Hiszen ezt mindenki tudja; ehhez nem nagy politikai tehetség szükséges.

Felkiáltások: De Bánffynak igaza van.

Tisza István: Hiszen én sem vitatom el tőle ezt. De oly dolgot mivelt vele, ami felesleges. Lám, ma csüörtök van. Nemde furcsánálak, ha most valaki itt ezt nagy animozitással bizonyítani megkísértené. Felesleges valami, amit ugys mindenki tud.

Horvátország belállapotainak változása közben több dolgot vetett fel Bánffy Dezső, amelyekkel miniszterelnök korában nem volt megelégedve. Nem segített rajtok s ezt a kényeszerítéssel mentegette. Kijelenti, hogy e dolog szellőztetésével Bánffy nagy indiszkréciót követett el, anélkül, hogy mula zításait kimenthette volna.

Attérve Horvátország pénzügyi állapotainak jellemzésére, Bánffyyal szemben oda konkludál, hogy igenis szükséges a magyar érdekek szempontjából is Horvátország pénzügyi kalamitásain segíteni. A kormány, mikor ezt megteszi, hazafias kötelességet teljesít.

A vámközösség kérdése nemcsak gazdasági, hanem politikai kérdés is. Azért e téren nem szabad könnyelműen játszani nagyhangú frázisokkal. Magyarország csak vámközösségben szerepelhet mint nagy hatalom.

Felkiáltások: Nem kell az senkinek!

Tisza István: De nekem kell, mert Magyarország csak mint nagyhatalom tud fennállani. Különben is Bánffy még nem régen állandóvá akarta tenni a közös vámterületet az emlékezetes ischli klauzulával úgy, hogy e kérdést elvonta volna a törvényes faktorok befolyása alól. S íme most a külön vámterület harcziás hível Bánffy maga is elismeri, hogy nem szakember gazdasági dolgokban, és mégis országiszerte agítál az önálló vámterület mellett. Holott helyesebben tenné, ha az időt a nemzetgazdaságtan tanulására fordítaná, hiszen nem titkos tudomány az, mindenki elsajátíthatja. Bánffynak megcsökkent a felelősségérzete, mikor nem lévén szakember, mégis agítál a külön vámterületért és százazrek romlását okozza vele.

Igazán furcsa, mikor a vak vállalkozik arra, hogy vezesse a világtalant.

Tiltakozik Deák Ferencz meggyanusítása ellen, mintha Deák szándékosan hagyta volna homályban a vezénylet nyelvének megállapítására vonatkozó felségjog kérdését. Igenis Deák határozottan azon az állásponton volt, hogy a vezénylet nyelvének megállapítása a király felségjoga.

Papp Zoltán: Tehát a király az akadály.
Zichy Aladár gr: Ne bujjék a korona mögöl!

Lengyel Zoltán: Disznóság!

Tisza István: Szemére veti Bánffynak, hogy fészket dob a magyar közvéleménybe, a helyett hogy a békés és eredményes munkálkodás terére lépne. Ajánlja elfogadásra a költségvetést. (Helyeslés jobb felől.)

Bánffy Dezső báró: Nem kíván a miniszterelnök példájára személyeskedni. Az ischli klauzuláról kijelenti, hogy az nem volt egyéb pusztá kormánykombináczió. Lukács László pénzügyminiszter szerzette.

Tisza István: O nem személyeskedik, csak a valóságot tárta fel. Volt alkalma látni az ischli klauzula eredetijét. Bánffy neve volt aláírva rajta. Ha Lukács szerzette is, Lukács máig is vállalja érte a felelősséget, mert ő ma is a vámközösség híve.

Rákay László: Ki kellene dobni a parlamentből is, nem pedig tárczát adni neki a magyarság szégyenére!

Bánffy Dezső: O tartózkodik a személyeskedés terére lépni. Más is tartózkodik tőle, mert különben szóló is ugyanavval fog viszszafelelni.

Elnök bezárja a vitát. A sor a záróbeszédre került.

Apponyi Albert gróf: A legutóbbi véderő vita alkalmával bizonyította, hogy a hadsereg nyelvének megállapítása nem eshetik a király jogkörébe. Ma is ez az álláspontja. A miniszterelnök téved Deáknak e kérdésben elfoglalt álláspontja felől. 48 előtt mondta Deák, hogy nem engedi a magyar nyelvnek szűkebb körre szorítását. Ha Tisza vélekedése helyes, akkor Deák igenis megengedte. Ez pedig róla fel nem tehető.

Valótlan, mintha Magyarország csak mint nagyhatalom állhatna fenn.

Széllinek szóló megszavazta volna az ud-

vartartás költségvetésének emelését, mert sok dologban Széll a nemzeti szempontoknak érvényesítésére tudott módot találni. Ilyenkor bár nem helyeselte volna, támogatását nem vonja vala el tőle, mert mást téren remélhetett volna rekompenzációt. Nem így van Tiszával.

A nemzetiségeket „dorongoljuk” a Házban, de a magyar nyelvnek a hadseregben érvényt szerezni nem tudunk. A magyar állameszme csak magyar vezényszóval a hadseregben domborodhatnék ki.

Könnymű eljárás Tiszától felhatalmazás nélkül a kereskedelmi szerződések tárgyalásába bocsátkozni.

Ez nyilván arra vall, hogy Tisza a 14. §. segélyével akarja megcsinálni a kiegyezést. Nos, hát ez nem Deák politikája. Tisza kormányzása hamar deficitbe sodorja az országot. A költségvetést nem fogadja el.

Ülés vége 4 órakor.

Városi közügyek.**A közigazgatási bizottság ülése.**

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartott ülése iránt nagy érdeklődés nyilvánult. Alig egy-két bizottsági tag maradt el, s így népes volt a bizottság ülése.

Fontosabb ügy nem került szőnyegre s csupán az anyakönyvi hivatal hivatalos óráinak új, délelőtti megállapítása ellen szóáltak fel többen. A bizottság egyik tekintélyes tagja szintén hozzá szólott a kérdéshez, csak-hogy igen röviden. Az új városi rendre ezzel az egy szóval mond a meg véleményét:

— Absurdum!

A tanácskozás különben rövid volt. Négy óra előtt már véget ért az ülés, amelynek lefolyását a következőkben ismertetjük:

Dr Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak: Bordé Ferencz főjegyző, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, Papp Miklós kir. pénzügyigazgató, Dus László v. főügyész, dr Baróthy Akos, Lázár Márton kir. alügyész, Varró Domokos kir. főmérnök, dr Grámm Károly h. árvaszéki elnök, Rádl Ödön, dr Hoványi Géza, Mezey Mihály, dr

pap vagy secularis (világi), egy istrángszálat meg nem kímélek tőle.

Ti pedig, kik jámbor és tősgyökeres nemes renden kívül vagytok, bírák, városbeliek váradai főpolgárok, minden rendek, szántás, kapálás a ti dolgotok, nem hitigazgatás; nem paraszt emberhez illik a hitigazgatás, sem vargához, sem szőcshez, sem a protestációval való fenyegetés... Valetel!

A váradai protestánsok magukba fojtva bosszuságukat, csendben voltak. Történt azonban, hogy Báthori Zsigmond pár hónap mulva lemondott a fejedelmi méltóságról s Oppelnbe távozott.

Mintha lidérczanyomás alól szabadultak volna fel a protestánsok; nem kellett már Zsigmond haragjától tartaniok.

Rövidesen felszólították a jezsuitákat a protestánsok, hogy távozzanak Váradról, menjenek Szőlősrre. Nem fogják tűrni — mondták, — hogy továbbra is a város nyakán üljenek.

Főlösléges megjegyeztünk, hogy a jezsuiták nem siettek e felszólításnak eleget tenni. Sőt akadt egy köztük, aki meggondolatlanul és semmi esetre sem szerzetes társainak egyetértésével, egy durva kifejezésekkel, szitkokkal teleirt lapot függesztett titokban a szőcsökre, ahonnan a kálvinista predikátor szokott szőcsökölni.

Amiat ez köztudomásu lett, a protestánsok nagy haragra lobbantak. Polgárok és nem polgárok betörték a jezsuiták belvárosi szentélyébe s f jszével, bárdal, csákánnyal s más romboló eszközökkel felfegyverkezve az egész épületet fenekestől felforgatták, elpusztították,

ugy, hogy kő kövön nem maradt. S a dühöngő nép halált kiáltva már-már magokra a papokra támadt, amikor megjelent Király György, a vár kapitánya, erős katonai kísérettel, valamint az előkelőbb, higgadtabb gondolkozó u polgárok közül is többen, kik a népet e szándékától eltérítették, nagy haragját okos szóval csendesítették.

A mint az eset hire Gyula-Fehérvárra érkezett, Mária Krisztierna, Báthori Zsigmond felesége, ki Zsigmond távozása után Erdély kormányát vezette s a két császári biztos, kik Erdély átvételéből itt tartózkodtak, tanácsot tartottak, miképen lehetne a váradai zajongásnak elejét venni, mielőtt nagyobb veszedelem származhatnék belőle. Ugy határozták, hogy Náprábi Demeter erdélyi püspököt es kancellárt, Kereszturi Kristóf udvarmestert s Toldi István tanácsost, — „mindannyian katolikus vallásu, nagy bölcsességű tanácsosok” — Váradra küldik, hogy az esetet vizsgálják meg s tegyenek igazságot.

Mikor e három kiküldött Váradhoz közeledett, a vitézek és polgárok válogatott csapata ment eléjük. S míg a városi tanács s az összegyűlekezett nép nagy tisztelettel fogadta őket, a várból szőnet nélkül szóáltak az ágyuk. Az egyik ágyuba keleténél több puskaport tettek, úgy hogy darabokra szakadt. A mint a babonás nép erről értesült, nem késett rossz előjelnek magyarázni a követségre nézve.

A követek átadták a városi tanácsnak Mária Krisztierna s a császári biztosok levelét s e tartalmát a maguk részéről is bővebben magyarázták.

A levél átvétele s ezek meghallgatása után

a váradiak, nemesek és polgárok tanácsot tartottak „quum res non esset parvi momenti”, majd némi időhaladékot kértek a válasz megadására. A három követ teljesítette e kérésüket.

A mint a felelettel készen voltak, irásba foglalták, s nagy tömegben mentek a várba s mint előbb a követek, úgy most a váradai protestánsok fejtegetik bővebben a levél tartalmát.

Eljárásuk további igazolására hivatkoztak a rendek három határozatára, mely különböző években az országgyűlésen kihirdetett s magának Zsigmondnak saját kezeirásával, pecsétjével, esküjével s külön oklevelével meg erősítettett. E rendi végzésekben oly irányban történik intőzkedés, hogy „pontificiae religionis sacerdotés” pápai papok semmi szín alatt nem fogadhatók be az országba. Névszerint Váradra semmi erővel, vagy hatalommal be nem behozhatók hivatalos vagy magán személy szabadon büntetheti, üldözheti őket, A ki a jezsuiták behozatalára csak kezdeményező lépéseket is tenne, annak nemcsak javai, de élete is kockára tétetnék.

A jezsuiták emez országgyűlésen hozott végzéseket megvetették, magokat tiltott uton a városba vették, a nép nyugalmát megzavarták.

Miért tudják tehát be nekik bűnül, hogy azt tették, a mi méltányos és igazságos volt, a rendek s a tanács határozatai nemcsak megengedték, de parancsolták is.

Ok ezzel a dologgal a császár ellen semmit sem akartak tenni. Készek a császárnak szolgálni vérük hullásáig, életük feláldozásáig.

Nem Derecskei Ambró volt a felbujtójuk,

Konrad Márk, Mihály Adolf, Miskolczi Barna, Hlatky Endre, Huzella Gyula.

A megnyitás után *Bordé* Ferencz főjegyző, felolvasta a

polgármester jelentését

a közigazgatás június havi állapotáról. A jelentésből közöljük a következő érdekesebb adatokat:

A közegészségi állapot június hónapban az általánosságban, mint népmozgalmi tekintetben, valamint azon okból is, hogy a hevenyfertőző betegségek közül a vörheny betegülések emelkedtek: rosszabbodott.

A fertőző betegségek közül a vörheny 63 esetben, 3 halálalossal (májusban 25 volt, halálalosság nélkül); a roncsló toroklob 11 esetben, 2 halálalossal; a hasihagymáz 2 esetben, 1 halálalossal fordult elő.

Uralkodó betegség a légző és emésztő szervek hurutos és lobos bántalmi voltak; tüdőgümőkórban 20, gyomor- és bélhurutban 23 halálalosság történt, ez utóbbi betegségben leginkább a gyermekek között.

A városi Szent-László járványkórházban 32, a Sztaroveszky alapítványi gyermekkórházban szintén 32 beteg gyógykezelést.

Született 159 gyermek, 88 fiú és 71 leány.

Elhalt 168 egyén, 87 fi és 81 nő, apadás 9.

Városrészenként elhalt: Ujvárosban 34, Olasziban 34, Váralja-Velencze és Csillagvárosban 30, a kórházakban 70. Hét éven aluli gyermek 64 halt el. Szegény beteg összesen 627 gyógykezelést az orsz. betegápolási alap terhére.

Az élelmi piacon megtartott orvos-rendőri szemlék alkalmával lefelezett és vízzel hígított tej sületlen kenyér és megromlott hal koboztatott el és semmisített meg.

A július havi közbiztonsági állapot, a közbeesett országos vásár mellett is kielégítőnek mondható.

Lopás 41, hatóság elleni erőszak 5, sikasztás 3, közokirat hamisítás 1, életveszélyes fenyegetés 2, hamis pénz forgalomba hozatala 1 és testi sértés 11 esetben volt bejelentve.

A nyomozás 34 esetben sikeres, 29 esetben sikertelen volt. Ezenkívül nyomozás teljesített a kir. ügyészség elrendelésére 26,

ki mindenkor tisztelettel emlékezik a császár nevére s naponként buzgón imádkozik jólétéért; nem Darecskei tette a mit tettek; mindnyájan tették, mindnyájak vétké, ha vétekné mondható az, a mit a törvények nemcsak megengednek, de parancsolnak is.

Igy felelték a váradi protestánsok. A követek visszatértek Erdélybe, hogy küldetésük eredményéről jelentést tegyenek Mária Krisztiánának s a császári biztosoknak.

Még ebben az esztendőben, azaz 1598-ban visszatért Báthori Zsigmond Erdélybe, s elfoglalta fejedelmi székét, hogy rövid idő múlva ismét elhagyja.

Nagyobb dolgok történtek, melyek a váradi katolikusok és protestánsok mérközéséről elterelték a figyelmet s így az egész említett ügy lassan elernyed, szinte észrevétlenül el-érvült.

A mérközésben a protestánsok maradtak a győztesek.

A jezsuiták nemcsak a városban nem építették fel újra lerombolt szentélyüket, de még Váradról is távoznok kellett. A szomszédos Szőlős községben vettek otthont.

De a szőlősi lelkesedés is csak nyolcz évig állott fenn. A mint Várad a bécsi béke értelmében 1606-ban Bocskai István hatalmába jutott, az utolsó papnak is távoznok kellett Szőlősről s azontúl katolikus pap csak ritkán, akkor is titokban és álnévben fordulhatott meg Váradon és vidékén.

Ezek a vallási állapotok így maradtak el e kornak végéig, II. Rákóczi György bukásáig.

más hatóságoknak a megkeresésére negyvenöt esetben.

Letartóztatva volt összesen 99 egyén, akik közül az illetékes bírósághoz átkisérített 18, eltolonczoltatott 81.

Kihágási feljelentés 148 esetben tettett, tulnyomóan csavargás és koldulás miatt.

A lefolyt hónapban 3 öngyilkosság és 1 tüzeset történt.

A közadók június havi bevételi eredménye jónak mondható, amennyiben 27790 kor. 23 fillérrel több kincstári adó folyt be, mint a múlt év megfelelő időszakában. Befolyt pedig:

kincstári adóban	36783 k. 98 f.
kamatban	849 > 07 >
betegápolási pótdobban	1022 > 02 >
kamatban	7 > 81 >
hadmentességi díjakban	298 > 38 >
kamatban	5 > 68 >
házalási adóban	18 > — >
fegyveradóban	40 > — >

mely összegek a kir. adóhivatalba szállítottak át.

Törvényhatósági utadóban 1705 kor. 97 fillér, kamatban 16 kor. 25 fillér folyt be.

Június hónapban kiadott az I. fokú iparhatóság 32 iparjogosítványt s megszűnt 3 iparűzlet.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

A fertőző betegségek.

A polgármesteri jelentés kapcsán felszólalt Mihály Adolf s kérdést intézett a város főorvosához, hogy a fertőző betegségekre való tekintettel, történtek-e intézkedések az iskolák fertőtlenítése iránt.

Dr. Baróthy Akos városi főorvos megadta a szükséges felvilágosítást. A vörheny megbetegülések enyhe lefolyásúak. Az iskolák beüzemeltetése iránt azért nem tett előterjesztést, mert már ugy is nagyon közel volt a tanév befejezése s a tanmenetet veszélyeztette volna, anélkül, hogy közegészségi tekintetből gyakorlati haszna lett volna az intézkedésnek. Aggodalomra különben sem volt ok, mert a vörheny megbetegültekből csak 3 halt el. Az iskolák fertőtlenítését keresztülvizik. A nagy szűnőd alatt különben is minden évben az összes iskolákat kitisztítják.

A főorvos felvilágosítását tudomásul vették.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő bejelentette, hogy a községi elemi iskolákat megvizsgálta s mindent rendben talált. Résztvett a két fitanító és a tanítóképzés képesítő vizsgálatán; az eredmény mindhárom intézetben jó s teljesen kielégítő.

Dr. Beóthy László főispán bemutatva gróf Tisza István kormányelnök levelét, amelyben köszönetet mond a közigazgatási bizottságnak a vasutas sztrájk alkalmából küldött üdvözlétért.

Az anyakönyvi hivatal hivatalos órái.

Bordé Ferencz főjegyző előterjesztette, hogy a városi hivataloknál kísérletképen július-szeptember hónapokban a hivatalos órákat délelőtt fél 8 órától fél 2 óráig rendezték be. Ugyanigy van beosztva az állami anyakönyv hivatalos ideje. Ez utóbbinak jóváhagyását kéri.

Mihály Adolf kényserűségből erre a három hónapra most már elfogadja, hogy az anyakönyvi hivatalnál is az új beosztás szerint legyen a hivatalos óra, de ezt nem helyesli s a jövőre nem fogadja el, mert a közönségre kárral és veszéllyel jár és hibán kívüli büntetéseket von maga után. A haláleseteket 24 óra alatt kell bejelenteni s ez idő alatt pár óráig lehet az anyakönyvi hivattal érintkezni. Ez a rend fenn nem állhat.

Miskolczi Barna szintén kifogásolja az új hivatalos óra-beosztást, de erre a három hónapra hajlandó meghagyni, kellő inspekciós rendszer mellett.

A bizottság szeptember végéig kivételesen jóváhagyja az új hivatalos rendet.

Több apróbb ügy elintézése után az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a múlt, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetésüdjüket mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek.

* **Személyi hír.** Aranyossy József honvédelektész, a soproni főreáliskola kiváló egyházi tanára Nagyváradra érkezett.

* **B. e. Schlauch bibornok halálának évfordulója.** Holnapután, 10-én lesz két éve, hogy mélységes gyász borult egyházmegyénk s magyar hazánkra. Ejjel a harangok szomorú, bánatos zugása adta hírül a sötét északába, hogy a váradi egyházmegye elárult, bibornok-püspöke, a katolikus egyház kimagasló alakja, a haza kiváló nagy fia, dr. Schlauch Lőrincz kilehelte nemes lelkét, a jóságos szív megszűnt dobogni, az éleslátású, szelidséget eláruló szemek örökre lecsukódtak, az egyházért, hazáért sokat fáradt kar lehanyatlott. A gyásznapok leteltek, hála a Mindenhatónak, minden tekintetben méltó utódját nyertük a megboldogultnak, azért kegyelettel örizzük mindenkor az Istenben boldogult bibornok emlékét, ki annyi fényt árasztott Szent László egyházmegyéjére. Mivel a szomorú évforduló vasárnapra esik, a b. e. bibornok-püspökünk lelkiüdvéért holnap szombaton mutatják be az Egek Urának az egyházmegye minden templomában az engesztelő szentmise áldozatot. — A székesegyházban reggel 9 órakor lesz nagy requiem. Olasziban a premontrei rend templomában 10 órakor, a Szent László plebánia templomában 7 órakor, az egyházmegye többi templomaiban pedig a szokásos órákban lesz a gyászmise.

* **Prímicizia.** Magasztos egyházi ünnepség volt a napokban a széplaki róm. kath. templomban. *Szenessy* Zsigmond egri egyházmegyei újmisé 3-án, vasárnap tartotta primíciáját. A manduktori tisztelet *Gahér* Mihály plebános töltötte be. Ugyancsak ő mondta a szentbeszédet is, melyben a papi hivatás magasztosságát főnségességét fejtegette, egyszersmint ecsetelte az ezen állással járó nehézségeket is. Végül az újmisést köteleességének pontos és lelkiismeretes teljesítésére buzdította. Szent mise végén az újmisést áldást osztott a jelenlevőkre. Délben az újmisést tiszteletére a plebánian ebéd volt melyen több lelkes pohárköszöntő hangzott el az egyházmegye főpásztorára, dr. *Szmercsányi* Pál püspök ur O. Excellentiájára s az újmisése.

* **A jövő évi választók névjegyzéke.** A jövő évi választók névjegyzéke ellen beadott felszólamlások ügyében tegnap délután tanácskozott Nagyvárad város központi választmánya. *Bordé* Ferencz elnöklete alatt dr. Hoványi Géza, Rádl Odón, Mezey Mihály, Hlatky Endre, Reismann Mór, dr. Radó Ignác és Juricskay Barna jegyző voltak jelen, a rendes határidőben hét felszólamlás adatott be. Ezek közül a névjegyzékbe felvették Sajó György okl. gyógyszerészt, dr. Krüger Jenő ügyvédjelöltet; ellenben elutasították: Feinikkel Salamon bérkocsitulajdonost György István betegsegélyző pénztári eljórót,

Rozner Jakab fakereskedőt és Roóz Gézát. Dr Stocker József ügyvéd tizenhét egyén törlesztését kérte, azon czímen, hogy az illetők szolgák a megyénél, városnál, bíróságnál, pénzügyhatóságnál s mint háztulajdonosok vannak felvéve a névsorba. A bizottság azonban nem vette csak kettőnél figyelembe a felszólalást, mert a többinél nincsen kellőleg bizonyítva, hogy az illetők szolgák. Így Faragó Jánost és Kota Józsefet törölték; míg Szoták Lajost, Bukai Györgyöt, Barta Jánost, Anka Antalt, Varga Jánost, Csordás Ferenczet, Szabó Lukácsot, Germán Sándort, D. Nagy Imrét, Molnár Sándort, Urszán Demetert, Fülöp Jánost, Nagy Lajost beutagyták a névsorban. Ugyancsak bennhagyták a névsorban Pák Jánost, Bencsik Bálintot, Bányai Lajost, Zsigár Lászlót, Bereczky Lászlót, Sinkó Ferenczet, Veres Sándort és Kocsis Gyulát, kiket Stocker József mint posta szolgákat kér törölni, holott a postaigazgatóság mint posta altiszteket jelentette be. Kalló Mátyás városi szolgát azért nem törölték, mert felvéve sincs a névjegyzékbe. — Kérte továbbá Stocker József Biró Lajos szerkesztő, Csanády Kálmán gyógyszerész és Lengyel Géza hírlapíró törlesztését, de a kérelmét nem teljesítették. — Dr Havas Kálmán, Fried Ferencz, Virányi Lajos és Rozvány Jenő későn adták be felvétel iránti kérelmüket, s ezért figyelmen kívül hagyták.

* **Tóthfalussy Béla halála.** Tóthfalussy Béla, a hirtelen elhunyt erzsébet-városi plébános holttestét tegnap éjjel hozták át a Margitszigetről az erzsébetvárosi plébániára. A holttestet a kis templomban helyezik ravatalra, ahol a nagyközönség is megnézheti az elhunyt plébános holttestét. Onnan pénteken délelőt viszik át a nagy templomba. A temetés szombaton délelőt lesz. A plébánosi teendőket Novák István helyettesplébános végzi.

* **Nincs elég hely a főreáliskolában.** A nagyváradai állami főreáliskolában az elmúlt évben az I. osztályból parallel osztály állott fenn. A szeptemberben kezdődő új tanévre még tömegesebben iratkoztak be s így most már az I. és II. osztályokból kell parallel osztályokat felállítani. Helyiség azonban nincs a reáliskola óriási épületében s ezért Stauber József igazgató a városhoz fordult azon kérelemmel, hogy ha lehet, a szomszédos közs. polgári iskola épületéből egy helyiséget bocsásson át a város, amelyet a folyosó áttörésével a reáliskolához lehetne kapcsolni. Kéri továbbá az igazgató, hogy a város a villamos világitást rendeztesse be a főreáliskolában.

* **Propper N. János meghalt.** Gyászkeretű lapon vettük hírül, hogy id. Propper N. János, a nagyváradai kereskedelmi tanintézet alapítója s egy évtizeden át volt igazgató-tulajdonosa Budapesten, a Rókus-kórházban e hó 6-án éjjel élete 56-ik évében váratlanul elhunyt. Bizonyára mindenki élveken emlékezik vissza az alig középtermű, feltűnően elegáns igazgatóra, kit gavallér életmódja, európai műveltsége megnyerő modora a társadalmi élet közkedvelt egyénei közé emelt. Gazdag tapasztalatokkal bíró, világlátott ember volt, ki életében igen sok nagyszabású utazást tett, hogy látókörét szélesítse, nép- és nyelvismereteit gazdagítsa, 1899-ben alapította meg Nagyváradon a kereskedelmi iskolát a mostani Szacs-vay-utcában az iparos menházzal átellenben, melyet ugyancsak ő költöztetett át a jelenlegi helyére. Nagy érdeme Proppernek az iskola létesítése. Óriási befektetéssel kereskedelmi szakiskoláink között a legnevezetesebbek közé emelte intézetét. Felszerelése, berendezése, mely legnagyobb részt ma is Propper idejéből való, páratlan gazdag. Tíz éves fennállása után intézetét eladta a kereskedelmi csarnoknak, s

pedig végkép elköltözött Nagyváradról Budapestre, hol előkelő utazási vállalatot alapított s sok sikeres expedíciót vezetett a szentföldre stb. Temetése tegnap délután ment végbe a Rókus-kórház halottsházából a róm. kath. egyház szertartása szerint. Nyugodjék békél.

* **A könyvtárosi tanfolyam,** melyet a Múzeumok és Könyvtárak országos főfelügyelősége rendez, most tart Budapesten. A tanfolyamra az ország minden részéből 98-an jelentkeztek. A 98 jelentkező közül 18 tanárt vettek fel, ezek közül 10-et államsegélylyel. A tanfolyam vezetője: **Fejérváti László**, egyetemi tanár, a Széchenyi könyvtár igazgatója, előadói: **Esztogár László** és **Varju Elemér** múzeumi könyvtárosok. A tanfolyam tárgyai a paeologia, diplomatika, chronologia és bibliographia. Ismerőseink közül **Néményi Lajos** az aradi múzeum újonnan kinevezett igazgatója és **Bohnár János** nagyváradai községi iskolai tanító vesznek részt a tanfolyamon.

* **A városligeti kardaffér** Nagy mezdöbbenést keltett a fővárosban az a hír, hogy a Vampetics-féle vendéglőbe egy katonatiszt megsebesített két civilt. Idősb **Ronay László** ur, az affér hőseinek az édes apja a következőkben mondja el az esetet: — Fiam tegnap este Szluha képviselvével, Jeney földbirtokossal és Bauer honvédhuszárkapitánnyal kimet a Vampeticshez vacsorázni. Ott találkozott lovag Falk Józseffel a legjobb barátjával, aki Bornemissza Sándor rendőrfelügyelővel, ennek nejevel és Bornemissza Lászlóval ült egy asztal mellett. A fiamék a szomszéd asztalhoz ültek s beszélgettek, mikor tíz óra felé **Schmidt** főhadnagy hölgygel megjelent, Falk áthitta a fiamat az ő asztalához s azt sugta neki, hogy a főhadnagy társaságában lévő hölgy az ő barátnője volt. Ekkor aztán virágot küldtek neki. Mikor visszautasította, személyesen vitték a virágot az asztalhoz. A főhadnagy el utasító mozdulatot tett s azt mondta: — Weg!

* **Egy urinő elhunyt.** Őszinte mély részvétellel értesülünk egy kiváló urnő: özv. dr **Mayer** Agostonné elhunytáról. A köztisztületben állott urnő halála városszerte igaz részvételt keltett. Az elhunytban dr **Mayer** László városi kerületi orvos édes anyját, dr **Stokker** József ügyvéd pedig anyósát gyászolja. Halálát hosszas és súlyos szenvedés előzte meg; orvosai és az elhunyt kiterjedt családja odaadó gondoskodással ápolták, de nem tudták drága életét megmenteni. Temetése ma, pénteken délután 4 órakor lesz. A mélyen sujtott család a következő gyászjelentést adta ki:

Özv. dr Brányi Gézáné szül. Mayer Gizella gyermekeivel; dr Mayer László; Mayer Antónia férj. dr Stokker Józsefné férjével és gyermekeivel; Mayer Mariska férj. Wolff Nándoráné férjével és gyermekeivel; dr fülei Kovács Odón nejevel és gyermekeivel az összes rokonság nevében is fájdalommal tudatják a legjobb anya, nagyanya, testvéreinek és rokonoknak özv. dr **Mayer** Agostonné, szül. fülei Kovács Máriaának hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után, f. hó 7-én, hajnali 2 órakor, életének 54-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai folyó hó 8-án d. u. 4 órakor fognak a Pável-utcai gyésházából a róm. kath. egyház szertartása szerint az újvárosi központi temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent mise-áldozat pedig f. hó 9-én d. e. 9 órakor fog a Sz.-László templomban az Egek Urának bemutatni. Mely végtisztességre az elhunytnak rokonai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1904. július hó 7-én. Aldás es béke lengjen porai fölött! Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **Felülfizetések.** A nagyváradai Katolikus Legényegylet június hó 3-án a Püspök-fürdőben rendezett nyári táncmulatságán felülfizettek a következők: Dr Szmeccsányi Pál 100, dr Radu Demeter 10, Grócz Béla 20,

N. N. 3, Tátray Sándor 1, Szabó Gyula 1, Weiszlovits A. és fia 2, Garay József 1, Kádár Gyula 1, Szikora Endre 1, Fudally Bálint 1, Rátkay József 1, Szikora János 1 koronát, Széles Lajos 2 korona 50 fillért, Fuszek 50, Richter Jenő 50, Rác Károly 30, Szentpétery Károly 76 fillért. Mely kegyes adakozásokért hálás köszönetét nyilvánítja az egylet nevében a vigalmi bizottság.

* **Olvasóink** különös figyelmébe ajánljuk fürdő és nyári cikkek beszerzésére a Fábry Testvérek üzletét fő utcán felkeresni, hol minden cikkekben dús választék és lelkiismeretes olcsó árak vannak. Bővebb felvilágosítást a cégnek lapunk tárca alatti hirdetésén nyújt.

* **Csak monori kenyeret tessék kérni.**

* **Különlegességek gyűjteménye.** A ki női divatcikkek terén valódi különlegességeket és exquisit újdonságokat akar látni, melyek máskülönben csakis világvárosokban láthatók, az nézze meg a Kovács L. és Társa Nagyváradon (Zöldfa-utca, Deutsch K. üvegkereskedésével szemben) újonnan megnyitott nagy női divatruházát, mely látványossági számba megy. Tessék e jónévű, megbízható cég mai számunkba közzétett hirdetését figyelmére méltatni.

EGYESÜLETEK.

* **A Szigligeti-Társaság** holnap, szombaton délután fél 5 órakor a Gazdasági és Iparbank helyiségében választmányi gyűlést tart.

* **A Kath. legényegylet vál. ülése.** A nagyváradai Katolikus legényegylet választmánya ma, pénteken délután 6 órakor az egylet helyiségében gyűlést tart, melyre a választmány tagjait ez uton is meghívja az elnökség.

Igazságszolgáltatás.

Szélhámos szolgabíró.

Egy bihari születésű, alig 25 éves fiatal ember ült ma a vádlottak padján. A neve Kába János. A szélhámosságok egész sorát követte el. Egész képzettsége a gimnázium 7 osztályának elvégzéséből állott. Aztán felcsapott jegyzői irnoknak Kisjenőn. De bizony sovány volt a fizetése, hát váltókat hamisított, így jutott aztán pénzhez. Adta az urat, míg biztosnak érezte magát.

Mikor aztán égni kezdett talpa alatt a föld, megugrott Kisjenőről és Váradon át Bécsbe szökött. Itt beállott irgalmas barátnak. Gazságait ezalatt elfeledték s ő bizton odébb állt az irgalmasoktól. Hamis okmányokkal kinevezette magát közigazgatási gyakornoknak. Azt hitte már övé a világ. De rajta vesztett. A rendőrség köröztette. Elfogták akkor, mikor Hunyad vármegyébe készült, mint közigazgatási gyakornok.

Ügyét ma tárgyalták a törvényszéken. Előnk: Nagy József törv. bíró, előadó: Jelenesik Ferencz táblabíró, szavazóbíró Debraczenyi József törv. bíró volt. A vádat Korz Lajos kir. altgyézs, a védelmet pedig dr Halász Lajos látta el.

Kába János teljes beismerésben van. A bizonyítás során kihallgatták tanúként Schweiger Edét, a kitől Kába egy ízben 900 koronát vett át egy kisjenői gazda nevében.

Ma folytatják a főtárgyalást.

A rákosi vasutasok bűnyege. A budapesti büntetőörvényszék dr. Oláh András elnöke alatt tegnap délelőtt folytatta a rákosi vasutasok bűnyegében a fő tárgyalást. Tegnapra azokat a tanukat idézték be, akikkel a védelem bizonyítani kívánta, hogy egyik-másik vádlott a zavargás idejében nem is volt a rendező-pályaudvaron. Minthogy azonban ez a körülmény már a tegnap kihallgatott tanuk vallomásaival tisztázott, a védők a kilescz tanu közül hatnak a kihallgatásától előállottak. A három tanu aztán csakugyan igazolta azt, amit a védők bizonyítani kívántak.

Ezzel aztán öt napi folytonos tárgyalás után a bizonyítási eljárást befejezték. Rákerült a sor a pörbeszédre. Az ítéletet szombaton hirdetik ki.

NYILTTÉR.

A jó munka a legjobb reklám

Ki javítja meg olyan bámulatos olcsón és pontosan az óráját, mint

Freund Benjamin.

Miért? Mert a legjobb gépekkel és munkaerőkkel van ellátva. Ékszer vagy órát csak

Freund Benjaminnál

vásárolhat legolcsóbban, miért? mert kis hásszal is megelégszik.

Fél árban kinél kap szemüveget, hő- és láz mérőket, azt is csak

Freund Benjaminnál.

Miért mert megvett potom árért egy raktárt.

Van-e törött vagy ócska arany és ezüst eladó vagy cserébe akar.

Freund Benjaminnál

értekesítheti legjobban. Ékszer javítást hallatlan olcsóért eszközöl.

Ki nem tudja, hogy hol lakik az a

Freund Benjamin,

mű-órás, ékszerész és látszerész, az figyelje meg

Nagyvárad, Fő-utca, Széchenyi-szálloda épületében.

TAVIRATOR.

A szabadelvűpárt értekezlete.

Budapest jul. 7. (Saját tud. táv.)

A szabadelvű-párt ma tartott esti értekezletén a királyi udvartartás és a kisebb tárczák költségvetését ismertette Kammerer Rezső előadó, Szentiványi és Vancsó hozzászólása után az értekezlet változatlanul elfogadta azokat.

A háboru.

Tokió, július 1. Cjama tábornagy, a japán hadsereg főparancsnoka Kodama és Fukusima tábornokkal, valamint számos törzstiszttel a hadsereghez indult. Szimonoszekiben szállanak hajóra.

Tiencsin, július 7. A Lieutenant »Burakov« torpedónaszád vasárnap Niucsvangtól jövet Port-Arthurba érkezett. Vasárnap este 9 órakor négy torpedónaszád be akart jutni a port-arthuri kikötőbe, de az útegek felől észrevették. Egy torpedónaszádot az Arany-hegy tővében egy másikat pedig a 22. számú útgy

alatt süllyesztettek el. Egy torpedónaszádnak kéményét lőtték le. Az utolsó naszád visszavonult. Szombaton 50 japán kémét fogtak el eddig meg nem nevezett helyen. A vonatok Port-Arthurtól 16 mérföldig közlekednek.

Az oroszok hősiessé viselkedése.

Budapest, július 7. (Saj. tud. táv.)

Orosz forrásból értesülünk róla, hogy e hó elején Dasicsaónál kemény csatát álltak az oroszok és japánok. Az oroszok bámulatos hősiességgel harcoltak, de a japánok tulnyomó ereje miatt utóbb mégis visszavonultak.

Elsüllyedt japán hajó.

Budapest, július 7. (Saj. tud. táv.)

A Talieuvan öbölben egy japán czirkáló hajót egy uszó akna elsüllyesztett.

REGÉNYCSARNOK.

A brixtoni rejtély.

— Bűnügyi regény. —

Írta: A. C. D. (Angolból.)

15

— Mindene itt van, — felelte Gregson, a kandalló párkányán kirakott holmira mutatva. — Aranyóra, No 97163, Barraud londoni tizletéből; nehéz aranyláncz, ugyanonnan; aranygyűrű, kövében a szabadkőmivesek jelvénye; arany nyakkendő: bulldogfej, a szeméi rubintokból; orosz bagaribőr-tárcza, névjegyek számára s benne egy csónó névjegy »Enoch I. Drebbler, Clevelandból«, az E. I. D. vászongyár levelezője és baltagja. Erzsénye nem volt, de a zsebében nyolczadfél fontot találunk aranyban és ezüstben. Itt van még »Boccaccio: Dekameron«-jának zsebkönyve, a czimlapon pedig a tulajdos neve: *Josep Stangerson*. Aztán két levél, — az egyik E. I. Drebblernek, a másik Stamerson Józsfnak szól . . .

— Milyen czimre?

— »Amerikai börze, a Strandon, poste restante.« Mind a két levelet a Guion-gőzhajózási vállalat írta s azt közli, hogy hajói mikor indulnak Liverpoolból. Világos, hogy ez a boldogtalan ember vissza akart térni New-Yorkba.

— Kutatott-e már az után a Stangerson után, akiről itt szó van? — kérdezte Holmes.

— Azonnal, uram, — felelte Gregson. —

Valamennyi hirdapban felszólítottam jelentkezésre, s egyik emberemet elküldtem az amerikai börzére is: de eddig még nem jött vissza.

— Hát Clevelandba nem sürgönyöztött?

— Oh hogyan! még ma reggel.

— És mit kérdezett?

— Egyszerűen megsürgönyöztem az esetet és kértem, sürgönyözzenek meg mindent, a miről hiszik, hogy segítségemre lehet a nyomozásban.

— De nem kérdezett semmi különöset . . . például egy, vagy más körülményről, ami meg-lepte? . . .

— Stangersonról kértem információt.

— Semmi egyebet? . . . Hát nincs körülmény amely, ön szerint, földerithetné ezt a rejtélyes esetet? . . . Nem gondolja hogy jó lenne, ha még egyszer tüzetesebben sürgönyözne?

— Már mindent megsürgönyöztem, amit csak kellett! — felelte Gregson kissé sértődötten.

Sherlock Holmes alig észrevehetően elmosolyodott és vállat vont. Láttam, hogy éppen készül felelni, de e pillanatban belépett Lestrade, aki a halottat kísérte ki az imént. Egyenesen oda jött hozzánk, elégedetten dörzsölte a kezét s aztán a felsőbbség lesújtó göggyével, hanyagul fordult kollégájához:

— Ah, mr Gregson . . . szinte el is feledtem figyelmeztetni önt egy fölötté fontos fölfedezésre . . . persze csak gondos vizs-

gálat vezetett rá s aki nem ügyelt minden körülményre, természetesen észre sem vehette a nevezetes nyomot.

A kis ember szeméi valósággal villogtak: meglátszott rajta, mennyire örül, hogy legyőzhette kollégáját, aki csakugyan elsáppadt irgységében e hír hallatára.

— Jöjjenek ide! — folytatta Lestrade diadalmasan — Jöjjenek csak ide!

Előre ment az egyik szögletbe s végigrántván csizmája talpán a gyújtót, kigyújtott és rávilágított a falra.

Már mondtam hogy a papiros-kárpit sok helyen lemállott a falról. Ezen a helyen nagy darabon lógott le a kárpit s alatta kilátszott a durva, sárgás maiter . . . E puszta falra vérral volt felröva ez a szó:

»Rache.«

— Nos, uraim?! — kiáltott föl Lestrade épen oly hangon és mozdulattal, mint a vásári bódék tulajdonosa, mikor az óriás-hölgyet bemutatja szájatató nézőinek. — Ezt elnézték mindnyájan, mert a szoba legsötétebb zugában volt és senki se gondolt rá . . . A gyilkos a tulajdon vérével írta föl ezt a szót . . . Most már tisztában vagyunk azzal, hogy az áldozat nem öngyilkos, hanem úgy gyilkolták meg . . . De miért választotta a gyilkos épen ezt a szögletet? . . . Azt is megmondom azonnal . . . Nézzék csak azt a viasz-gyertyát ott, a kandalló párkányán. Akkor amikor a gyilkos itt volt, égett az a gyertya, ha pedig égett, akkor a falnak épen ez a része volt a legvilágosabb, míg most, a nappali fényben, véletlenül épen ez a legsötétebb . . .

— S ugyan mi fontossága van ennek az egész fölfedezésnek? — szölt Gregson kicsinyítő boszusággal.

— Mi fontossága van? . . . Hát az, hogy a gyilkos a »Rache«-nevet akarta a falra írni, de munkája közben megzavarták s azért nem fejezte be. Jegyezze meg a szavaimat: — ha bármikor megoldjuk e homályos gyilkosság rejtélyét, okvetlenül fölbukkanik ennek a Rache-nek a neve, akinek fontos szerepe van az esetben . . . (Folyt. köv.)

Határidők.

Budapest, jul. 7.

B uzaáprilisra	— — — — —	7.88
B uza október	— — — — —	7.86
Tengeri	— — — — —	6.26
Rozs okt.	— — — — —	8.6
Zab ápr.	— — — — —	5.90
Káposzta, repce, aug.	— — — — —	11.90

Értéktőzsde

Budapest, jul. 7.

Osztrák hitel	— — — — —	685.50
Magyar hitel	— — — — —	749.50
Allmvasut	— — — — —	694.—
Rimamurányi	— — — — —	488.—
Magyar jelzálog	— — — — —	555.25
Salgótarjáni	— — — — —	—
Wagon-kölcsön	— — — — —	—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. jul. 7-én

Magyar aranyjáradék 4	— — — — —	1.18
Magyar koronajáradék	— — — — —	99.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4%	— — — — —	89
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	— — — — —	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	98
Italméresi jog megváltási kötvény	— — — — —	98.50
Horváth szlapon földtehermentesítési kötvényt	— — — — —	2.07
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	— — — — —	1.60
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	— — — — —	98.50
Osztrák járadék papirban	— — — — —	99.75
Osztrák járadék papirban	— — — — —	116.89
Osztrák járadék aranyban	— — — — —	.99
Osztrák korona járadék	— — — — —	1.52
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	16.20
Osztrák magyarban részvény	— — — — —	7.51
Magyar hitelbankrészvény	— — — — —	644.25
Osztrák hitelintézet részvény	— — — — —	6.83
Párisi vista	— — — — —	19.01
29 frankos arany (Napoleon'dor)	— — — — —	117.30
Németbirodalmi márka	— — — — —	239.08
Londoni vista	— — — — —	95.05
20 márkás arany	— — — — —	48.44

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA

Uj áruházunk Zöldfa-utca elején.

Uj áruházunk Zöldfa-utca elején.

Előre haladt idény miatt
az összes nyári szép válogatott rőfös és női divat-árakat
nagyon olcsón elárusítjuk.

M a r a d é k o k:

500 méter maradék voil finom . . . 19 kr.	500 méter maradék áttört batiszt 13 kr.
500 méter maradék francia batiszt 21 kr.	500 méter maradék atlasz szaten 22 kr.
500 méter maradék ruha vászon 25 kr.	5000 méter maradék hazai delin 28 kr.
5000 méter maradék francia delin 37 kr.	

Csipke maradékok 1 kr.-től feljebb.

Kovács L. és Társánál

Nagyvárad, Zöldfa-utca elején.

598

TELEFON: Iroda 67.
Gyártelep 465.

TELEFON: Iroda 67.
Gyártelep 465.

Cementárugyár, betonépítési, csatornázási és aszfaltiparvállalat

ROSENBERG IZSÓ

Iroda:
Kossuth Lajos-utca 3.

N a g y v á r a d.

Gyártelep:
Kert-utca 10. szám

Elvállal mindennemű betonépítési, csatornázási, aszfaltozási, gránit- és márványterazzo munkálatokat.

Betonmunkálatok: védgát, fal- és gépalapzatok, medencék, járdák, csatornák, szökőkutak, zsilipek, hidak és átvezetők o o o o o

Cementárugyártás: Egyszerű és színes cementlapok, csatornacsövek, lépcsők, fedőlapok, esővizifolyókák, fürdőkádak, szarvasmarha jászolok, mindenféle műkövek. o o o o o o o o o

Gránit és márvány egyszerű és diszes kivitelben

Terazzo-munkálatok: Szabad. sodronybetétesek repedésmentes módszer

Aszfaltozások: Kapualjak, udvarok, pinczék, járdák aszfaltozása. o o o o o

Elszigetelések aszfaltbitumennel.

Nedves lakások és pinczék vízmentesítése és gyökeres szárassá tétele.

Diszes fal- és keramitburkolatok a legjutányosabban lesznek elvállalva.

Költségvetés ingyen és bérmentve.

Mindennemű építkezési anyagok nagy raktára.

Beocsini Cementgyári Unio kizárólagos és főraktára. Beocsini Román és Portlandcement. Egresi szobrász és alabástrom gipsz. Valódi aszfalt fedéllemezek. Kátrány fedéllemezek. Aszfalt elszigetelő lemezek. Carbolineum. Tinctoral. Menyezet nádfonat

J u t á n y o s á r a k !

Á r a k m i n d e n v a s u t á l l o m á s r a !